

Medeia

door Simone Kramer
uit 'De Griekse tragedies'

Ooit was uit een Griekse haven de Argo vertrokken. Een schip met vijftig zeelieden aan boord - de Argonauten - die naar Kolchis voeren onder bevel van Iason, prins en troonopvolger van het koninkrijk Iolkos. Over Iolkos regeerde op dat moment niet Iasons vader, maar zijn oom Pelias. Uit angst dat hij door Ias onvoortijdig van de troon zou worden gestoten, had Pelias hem naar het verre en afgelegen Kolchis gestuurd om de koning die daar heerste het Gulden Vlies, de vacht van een gouden ram, afhandig te maken. 'Als je het mee terugbrengt, mag je mij opvolgen,' had hij tegen Iason gezegd. Maar natuurlijk hoopte hij alleen maar dat zijn neef bij deze gevaarlijke expeditie om het leven zou komen.

Niets was minder waar. De koning van Kolchis weigerde Iason weliswaar het Gulden Vlies en bedreigde hem met de dood als hij het zou stelen, maar hij had geen rekening gehouden met zijn dochter. Zijn dochter, die algemeen bekendstond als een tovenaars: Medeia.

Medeia was op slag verliefd geworden op de knappe Griekse kapitein en hielp hem met haar magische kunsten de kostbare vacht te bemachtigen. De Argonauten waren uit Kolchis weggevaren met het Gulden Vlies én met Medeia.

Thuis, in Iolkos, wachtte Iason echter een teleurstelling. Pelias was absoluut niet van plan de troon af te staan! Medeia wilde hem voor tweede keer helpen. Ze ruimde Pelias op slinkse wijze uit de weg, maar daarmee kwam de troon voor Iason niet vrij. Om zijn geliefde en zichzelf van wraak voor deze moord te redden, had hij met haar de stad moeten ontvluchten.

Na veel omzwervingen waren Iason en Medeia terechtgekomen in Korinthe, waar ze trouwden en twee zoontjes kregen.

***

Het huis waarin Iason en Medeia met hun kinderen en hun personeel

woonden, bevond zich aan hetzelfde plein als het paleis van Kreon, de koning van Korinthe. Op dat plein stond Medeia's oude dienaar die samen met haar aan boord van de Argo was gegaan, en haar ook sindsdien nooit had verlaten. De vrouw zag er bekommerd uit.

'Mijn arme meesteres!' riep ze, haar handen ten hemel geheven. 'Ze heeft zo veel overgehad voor haar man, en nu slaapt hij al wekenlang in het paleis, waar hij het bed deelt met Kreousa, de dochter van Kreon. Stapelverliefd is hij op dat meisje. Hij wil met haar trouwen, en heeft Medeia zelfs officieel verstoten! Op advies van de koning. Urenlang zit zij in haar slaapkamer te huilen. Maar af en toe krijgt ze het uit. Dat ze hen haat! Iason, Kreousa én Kreon. Alle dienaren kunnen het horen en de kinderen ook.'

Van het naburige sportveld kwamen nu de twee zoontjes van Iason en Medeia aanlopen, met achter hen hun verzorger. Hij had de jongens getraind en bracht ze naar huis om uit te rusten. 'Waarom sta je hier te treuren, in plaats van je meesteres te troosten?' vroeg hij de dienaar.

'Ach,' zei ze, 'ik ben door haar verdriet zo van streek dat ik hemel en aarde wil verkondigen welk lot haar heeft getroffen.' Maar de verzorger raadde haar aan om toch liever naar binnen te gaan, naar Medeia, omdat het volgens hem allemaal nog veel erger zou worden.

'Hoezo, erger?'

De man boog zich naar haar over en fluisterde dat er praatjes rondgingen dat koning Kreon van plan was Medeia met haar kinderen de stad uit te zetten. Vervolgens nam hij de jongetjes bij de hand en wilde naar binnen gaan. Maar de dienaar hield hem tegen. Zij fluisterde hem op haar beurt iets toe: 'Als je het huis in gaat, houd de kinderen dan ver van hun moeder! Ze is wild van wanhoop en ze beschouwt iedereen die ze onder ogen krijgt, als een vijand. Ze zal razend blijven zolang ze zich niet op iemand - wie dan ook - heeft gestort. Maar laat dat in godsnaam niet haar kinderen zijn. Een vernederde vrouw is tot alles in staat.' De twee keken elkaar even strak aan. Toen ging de man met de jongetjes door een zijdeur naar binnen.

Daarop verscheen een groep Karinthische vrouwen die de dienaar nieuwsgierig aanspraken. 'We hebben gehoord dat de vrouw die hier woont er slecht aan toe is. Dat ze voortdurend zit te huilen en te klagen. Ja, luister!'

Uit het huis klonk de schelle stem van Medeia. 'Ach, waren we allemaal maar dood! Ikzelf, mijn kinderen en hun vervloekte vader!'

De vrouwen begrepen er niets van. Ze hadden altijd gedacht dat hier een gelukkig gezin woonde. 'Ga haar eens halen,' zeiden ze. 'Dan kan ze vertellen wat er aan de hand is. Misschien kunnen we haar een beetje opbeuren.'

'Wat er aan de hand is?' zei Medeia even later tegen de vrouwen. 'Mijn man, die alles voor mij was, heeft me verstoten. Hij houdt het met die prinses van jullie, Kreousa. Maar zo zijn mannen. Ze zoeken het avontuur. Ze trekken eropuit. Ze gaan naar het slagveld en vinden zichzelf dapper en sterk. Terwijl wij vrouwen zogenaamd een makkelijk leventje leiden. Ha! Ik zou liever drie keer naar het front gaan dan één keer bevallen van een kind. Mannen! De mijne is in elk geval een waardeloze echtgenoot. Maar luister! Een vrouw mag dan zwak zijn, als ze bedrogen wordt, treft moordlust haar als geen ander schepsel.' Ze deed een stap naar voren. 'Ik beraam plannen om hem te straffen zoals geen man ooit gestraft is. Maar willen jullie daar alsjeblieft je mond over houden?'

De vrouwen verzekerden Medeia dat ze aan haar kant stonden, en dat ze nooit ofte nimmer zouden rondvertellen dat ze van plan was om ... Ze zwegen verschrikt toen ze een man het paleis uit zagen komen. Het was Kreon, de koning!

'Medeia!' schalde zijn stem over het plein. 'Ik heb een besluit genomen. Jij moet met je kinderen de stad vandaag nog verlaten!'

Verbaasd en geschrokken keek Medeia hem aan. 'Waarom?'

'Omdat je een gevaar voor mij bent. Aan alle kanten wordt gefluisterd dat je mij en mijn dochter haat. Dat je ons wilt vermoorden!'

Medeia fronste haar wenkbrauwen. Toen zei ze snel: 'Koning Kreon, wees niet bang. Waarom zou ik u willen doden? U hebt mij niets misdaan. U gaf uw dochter een man naar uw hart. Daar heb ik het volste begrip voor. Vier de bruiloft en laat mij hier blijven. Er valt van mij geen kwaad te vrezen.'

'Mooi gezegd,' bromde Kreon, 'maar ik geloof er niets van. Ik laat je onmiddellijk de stad uitzetten. Desnoods met geweld.'

Nu knielde Medeia voor de koning neer en omvatte zijn knieën.

'Alstublieft niet! Waar moeten we heen? Aan wie moet ik om onderdak vragen? O, geef mij nog een dag de tijd zodat ik daarover kan nadenken. Alstublieft, Kreon! Ter wille van mijn kinderen.'

Kreon zuchtte. 'Vooruit dan maar. Eén dag. Als ik je hier morgen nog aantref, ga je eraan!' Hij rukte zich los van de knielende vrouw en verliet het plein.

Medeia richtte zich op en zei triomfantelijk tegen de Korinthische vrouwen: 'Niet voor niets heb ik die kerel met mooie woorden gepaaid. Nu heb ik nog tijd om mijn plan uit te voeren. Vóór deze dag ten einde is, sterft Kreousa een ellendige dood.'

Nog maar net was ze uitgesproken, of Iason kwam eraan. Hij was kwaad en dat liet hij dat merken ook. Als zij, Medeia, niet zo'n grote mond had opgezet en niet zo hard had zitten jammeren, had ze niet weg gemoeten. Hij was het met die uitwijzing niet eens. Van hem hoefde ze niet weg, en de kinderen al helemaal niet! Hij kon in zijn omstandigheden moeilijk tegen Kreon ingaan, maar ze kon wat hem betrof een grote hoeveelheid geld meekrijgen, zodat zij en de kinderen niet in armoede zouden leven.

Medeia barstte bijna van woede. 'Hoe durf je mij aan te spreken, nietswaardige lafaard? Wat heb ik niet allemaal voor jou gedaan? Ik heb je geholpen het Gulden Vlies te stelen. Ik heb voor jou mijn vaderland verlaten. Ik ben je trouwe en toegewijde minnares geweest. Ik heb je kinderen gebaard en verzorgd. En kan ik van jou enige trouw verwachten? Nee!'

'Je vaderland verlaten!' riep Iason. 'Die barbaarse streek waar niet eens fatsoenlijke wetten heersen. Nou, daar ben je niks minder van geworden. Niemand in Griekenland wist wie je was. Nu kent iedereen je en alle mensen weten hoe geleerd je bent en hoe mooi. Je bent hier beroemd en gevierd.'

Medeia snoof, maar ze kreeg geen kans om weer iets te zeggen. Iason ging alweer verder.

'Je scheldt mij uit, terwijl ik toch het beste met je voor heb. Denk eraan hoe goed mijn huwelijk met Kreousa voor jou had kunnen uitpakken. Als man van een koningsdochter zal ik in rijkdom leven. Dat zou voor jou voordelig zijn en voor de kinderen zeker! Hen had ik samen met de zonen die ik nog zal krijgen, willen opvoeden. Een koninklijke opvoeding hadden ze kunnen hebben. En daar heb jij met al je grootspraak een

stokje voor gestoken. Maar nogmaals ... Ik geef je een som geld mee en verder een paar brieven waarmee je bij vrienden van mij kunt aankloppen.'

'Ik hoef jouw geld niet!' krijste Medeia. 'En je brieven nog minder! Ga jij je mooie praatjes maar ophangen tegen je liefje in het paleis. Vooruit, schiet op!'

***

Iason was al een tijdje in het paleis verdwenen. De groep vrouwen schaarde zich troostend rond Medeia, die lijkleek zag. 'Daar komt iemand aan,' fluisterde plotseling een van hen. De anderen keken. 'Die kennen we niet.'

Maar de man die het plein op kwam lopen, mocht voor de Korinthische vrouwen dan een onbekende zijn, voor Medeia was hij dat niet. 'Dat is Aigeus, de koning van Athene,' zei zij. 'Ik heb hem daar ontmoet toen Iason en ik op reis waren.' Ze begroette de nieuwkomer verrast. 'Koning Aigeus, wat doet u hier?'

Aigeus vertelde dat hij op doorreis was naar Troizen, waar hij een wijs man om raad wilde vragen. Hij was namelijk tot nu toe kinderloos gebleven en dat begon een groot probleem voor hem te worden. 'Maar vertel eens hoe het met u gaat,' zei hij ten slotte tegen Medeia. 'U ziet er zo bleek en ontdaan uit.'

Toen Aigeus verslag had gekregen van de situatie, toonde hij zich zeer verontwaardigd en Medeia maakte daarvan gebruik. 'Ik ben radeloos!' zei ze, haar gezicht vol tranen. 'Aigeus, wilt u mij niet in uw paleis in Athene laten wonen? Dan beloof ik meteen een einde te zullen maken aan uw kinderloosheid. Voor mij, als tovenaress, zal dat niet moeilijk zijn.'

Aigeus aarzelde, maar ten slotte stemde hij toe. Hij wilde Medeia echter niet op stel en sprong meenemen, want als hij zo duidelijk op haar hand was, zou hij het ongewild met koning Kreon aan de stok krijgen. Nee, ze moest later, op eigen gelegenheid, uit Korinthe vertrekken.

'Heel goed!' zei Medeia. 'Ik ga op reis naar Athene zodra ik hier alles heb afgewikkeld.' En ze nam afscheid van Aigeus, die alleen zijn weg vervolgde.

Toen wendde ze zich tot de Korinthische vrouwen. De tranen waren van haar gezicht verdwenen. Haar stem klonk hoog en scherp. 'Het is zover!'

Ik ga Kreousa een geschenk sturen, een kostbare jurk die ik zal insmeren met een dodelijk gif. Als ze hem aantrekt, zal ze binnen het uur sterven onder afschuwelijke pijnen. En dan ... ' Haar stem daalde. Haar ogen stonden leeg en wanhopig. 'Dan zal ik mijn kinderen doden.'

'Nee!'

De jongste vrouw schreeuwde het uit. De anderen volgden, zachter, door elkaar heen. 'Nee! Nee! Dat niet! Waarom?'

Medeia slikte. 'Ik kan niet anders. Als ze dood zijn, kan niemand ze me meer afnemen. En bovendien: hiermee zal ik Iason het hardst treffen. De man voor wie ik mijn vaders huis verliet, en die mij nu in de steek laat voor een andere vrouw. Hij zal straks geen kinderen van mij meer in leven zien, en geen andere zonen krijgen bij die Kreousa, die morsdood zal zijn voor hij beseft wat er gebeurd is. O, ik laat niet over mij heen lopen.'

'Maar als u dat doet - uw kinderen doden, uw eigen kinderen! -dan zult uzelf diep ongelukkig worden!' zeiden de vrouwen.

Maar Medeia wilde niet luisteren. Ze stuurde een van hen het paleis in om Iason te gaan halen en ging zelf haar huis binnen om de nodige voorbereidingen te treffen.

***

Iason stond op het plein ongeduldig te wachten op Medeia, die volgens de Korinthische vrouwen elk moment kon verschijnen. Hij vreesde dat ze opnieuw tegen hem zou gaan schelden, maar toen ze met haar twee kinderen en hun verzorger het huis uit kwam, zag ze er bepaald vriendelijk uit.

'Iason,' zei ze, 'het spijt me dat ik zo tekeer ben gegaan. Ach, je kent me lang genoeg om te weten dat ik in drift handelde. Nu heb ik beter nagedacht. Natuurlijk was het heel wijs van je om Kreousa ten huwelijk te vragen zodat onze kinderen in weelde zouden opgroeien. 'Jongens!' Ze duwde haar zoontjes naar voren. 'Geef je vader een zoen. Jullie waren misschien boos op hem, en ik ook, maar nu is alles weer goed. Toe maar.'

De jongetjes deden wat hun gezegd was, en renden terug naar hun moeder. Medeia omhelsde hen, met tranen in de ogen.

Iason keek verbaasd toe. 'Ik ben blij dat je verstandig bent geworden. Maar waarom huil je nu?'

'Dit zijn afscheidstranen,' zei Medeia, 'want ik laat ze bij jou. Kreon wil dat waarschijnlijk niet, maar misschien kan je aanstaande vrouw een goed woordje voor hen doen. Weet je wat, ik stuur ze naar haar toe met een cadeau.'

Met de goed ingepakte jurk en de opdracht aan Kreousa te vragen of ze alsjeblieft de stad niet uit hoefden, stapten de jongetjes even later met hun verzorger het paleis binnen. Iason ging er na enige aarzeling achteraan.

Het was angstig stil op het plein. Medeia stond voor zich uit te staren. De Korinthische vrouwen keken elkaar aan. Nu was het begonnen, de genadeloze wraakneming. Nu zou Kreousa de giftige jurk aantrekken, en daarna ... ?

De verzorger kwam met de jongens weer naar buiten en meldde dat alles in orde was. Kreousa had het geschenk in dank aanvaard en toegezegd dat de kinderen in Korinthe mochten blijven. Verbaasd keek hij naar Medeia, die op dit bericht alleen maar met tranen reageerde. 'Bent u niet blij, mevrouw? Dit was toch wat u wilde?'

'Blij?' zei Medeia dof. 'Blij? Voor wie? Voor mijn kinderen, die van mij gescheiden zullen worden? Door mijn eigen hand. Ach, lieve jongens, jullie lachen mij toe, je allerlaatste lach voordat ik zal toeslaan. Ik kán het niet, maar ik moet. Ik kan mijn vijand niet ongestraft laten. Ik weet dat het onvergeeflijk is wat ik ga doen, maar mijn verstand is zwakker dan mijn drift. De drift die mensen in de diepste ellende stort.' Ze klemde haar zoontjes snikkend tegen zich aan en stuurde hen toen naar binnen.

***

De Korinthische vrouwen barstten in heftig geklaag uit. 'Ach, wat zijn zij die nooit een kind ter wereld brachten, toch veel gelukkiger dan deze beklagenswaardige moeder, die haar zonen aan de god van de onderwereld moet afstaan en verder moet leven met een kwellend verdriet!' Ze omarmden Medeia en probeerden haar toch nog voorzichtig te beletten achter de kinderen aan het huis in te gaan.

Op dit moment kwam een bode het paleis uit rennen. 'Vlucht, Medeia, vlucht! Het is verschrikkelijk wat u gedaan hebt!'

'Wat is er gebeurd?' vroeg Medeia.

'De prinses en de koning zijn gestorven door uw giftige geschenk.'

'Uitstekend,' zei Medeia. 'Je had me niets beters kunnen berichten. Hoe is het gegaan?'

De bode vertelde. Kreousa had de jurk uitgepakt en aangetrokken. Binnen een paar minuten lag ze gillend op de grond. Het schuim stond haar op de lippen, het bloed droop over haar gezicht en haar huid liet los van haar beenderen. Kreon was vol schrik toegesneld, was naast haar neergeknield en had haar in zijn armen genomen. 'En toen ...' zei de bode rillend en bevend, 'toen kleefde hij aan zijn dochter vast. Hij wilde opstaan, zich losrukken, maar het lukte hem niet. Ook van zijn gezicht en ledematen stroomde het bloed, en zo stierven ze samen onder de vreselijkste pijnen.'

'Nu staat mijn besluit vast,' zei Medeia tegen de vrouwen. 'Ik kan mijn kinderen niet overlaten aan de dienaren van Kreon, die hen in wraakzuchtige woede zullen vermoorden. De hand van hun moeder, die hen liefheeft, zal hun het leven benemen. Want sterven zullen ze toch.' Ze ging het huis binnen en sloot de deur af.

***

De vrouwen van Korinthe stonden dicht bijeen op het plein voor het paleis, doodsbang en gespannen. Ze hoorden Medeia roepen: 'Jongens, kom eens hier!' Ze hoorden het oudste kind gillen. 'Wat gebeurt er? Wat doet u? Nee, nee, ga weg!' Ze hoorden de jongste huilen, harder, steeds harder... een ijselijke kreet...

Toen hoorden ze niets meer.

***

'Waar is Medeia? Vrouwen van Korinthe, zeg op! Waar is ze gebleven?' Iason kwam het paleis uit. 'Ze denkt toch niet dat ze hier wekomt nadat ze mijn Kreousa heeft vermoord? En Kreon erbij! Ze zal haar gerechte straf krijgen. O, maar ik vrees voor mijn kinderen. Ik ben bang dat uw volk hen doden zal om wat hun moeder gedaan heeft.' Zenuwachtig begon hij voor de groep vrouwen op en neer te lopen, terwijl hij hun af en toe dreigende blikke toewierp.

'Arme man,' zei een van de vrouwen. 'U bent bang voor iets wat al een

feit is. Uw zonen zijn gedood. Maar niet door ons volk. Door hun moeder. Hun eigen moeder.'

Iason bleef een ogenblik stokstijf staan. Toen rende hij naar zijn huis. Hij rukte aan de deur, maar die zat op de grendel. Hij gooide zich ertegenaan. Tevergeefs. Hij deed een nieuwe poging, brullend als een getergde leeuw.

En toen verscheen er boven het huis - eerst vaag, in een wolk die langzaam wegtrok, toen steeds duidelijker - een wagen met paarden ervoor. En uit die wagen klonk een stem.

'Iason, wat sta je daar te duwen en te trekken? Zoek je naar de lijken van je kinderen, en naar mij? Je krijgt me toch niet te pakken. Mijn grootvader, de zonnegod Helios, heeft mij deze wagen gegeven om me uit vijandige handen te redden.'

Iason keek omhoog en zag Medeia in de zonnewagen zitten, met twee dode lichaampjes naast zich. Hij balde zijn vuisten, een machteloos gebaar, en schreeuwde: 'Schandelijk wijf! Een gewetenloze slang ben je. Jij, die een mes durft te steken in je eigen kinderen. Mijn kinderen! Ik bracht geen vrouw maar een monster mee uit Kolchis, en ons huwelijk werd mijn ondergang. Verlaat dit land! Maak dat je wekomt, moordenares!'

Medeia stond nu rechtop in de wagen. 'Ik zal mij niet verwaardigen langdurig op je woorden in te gaan, Iason. Zeus weet wat ik voor je gedaan heb. Ik heb je behoed voor de straf van mijn vader. Ik heb je bijgestaan in je strijd om de troon. Maar jij versmaadde mijn bed, jij wierp je in de armen van een vreemde vrouw. Nu heb ik je in het hart geraakt en hoewel de dood van mijn kinderen mij ondraaglijk pijn doet, heb ik geen spijt van mijn handelen. Niet ik, maar jij bent de oorzaak van dit alles. Ze zijn gestorven door jouw eigenliefde en je hartstocht voor een ander.'

Iason hapte naar adem van woede. 'Ik walg van je, ik kan je stem niet meer horen! Maar ik vraag je alleen nog dit: laat mij mijn kinderen begraven en klaagzangen zingen op hun graf.'

'O nee,' zei Medeia. 'Ik zal hen naar de tempel van Hera brengen, de vrouw van de oppergod. Daar zijn hun lichamen veilig voor dieven en grafschenners. En dan reis ik door naar Athene, waar ik voortaan het huis zal delen met koning Aegeus. Vaarwel!'

Medea gaf een ruk aan de teugels. De paarden trokken op, en Iason en de vrouwen van Korinthe zagen hoe de wagen met zijn droevige inhoud in de wolken verdween.